

Politisk drejebog for Budgetlægningen 2017-2020

April 2016

1 Forord

Økonomiudvalget godkendte i mødet den 10. februar 2016 en økonomisk politik for budgetperioden 2017-2020.

Den økonomiske politik blev godkendt med følgende bemærkninger:

Per Bach Laursen, Per Bisgaard, Kirsten Moesgaard og Knud Kristensen godkendte administrationens indstilling.

Palle Jensen, Uffe Bro og Theresa Berg Andersen ønsker følgende anført,

- at skatten ikke indregnes med skattenedsættelser i 2017 - 2020.
- at omprioriteringsbidraget ikke fordeles via råderummet, men finansieres via kassetræk.

Flertallets beslutning betyder følgende vedrørende råderummet:

- Økonomiudvalget	5,131 mio. kr.
- Socialudvalget	2,573 mio. kr.
- Sundhedsudvalget	16,783 mio. kr.
- Beskæftigelsesudvalget	0,276 mio. kr.
- Børne- og Skoleudvalget	12,244 mio. kr.
- Kultur- og Fritidsudvalget	1,101 mio. kr.
- Teknik- og Miljøudvalget	1,893 mio. kr.

Denne drejebog skal bidrage til at udmønte den økonomiske politik og samtidigt være en tids- og handleplan for den politiske del af budgetproceduren.

Som supplement til denne drejebog er til budget 2017-2020 udarbejdet en drejebog til høringsberettigede. Heri er der på overskuelig måde redegjort for de høringsberettigedes rolle og muligheder i budgetprocessen.

Til administrationens brug er der udarbejdet en administrativ drejebog som supplerer den politiske drejebog med en tids- og handleplan for den administrative udarbejdelse af budgetoplæg m.v.

Økonomisk politik og drejebøgerne er tilgængelige på intranettet. Søg på: drejebog budget.

Denne drejebog er godkendt af Økonomiudvalget i mødet den 20. april 2016.

2. Grundlæggende budgetoplysninger

Ved godkendelse af denne drejebog fastsætter Økonomiudvalget en tids- og handleplan for budgetarbejdet i 2016 med henblik på til Byrådsmødet den 13. oktober 2016 at kunne fremlægge et budget i balance for årene 2017-2020.

Ved fastsættelse af basisbudget for 2017 tages der udgangspunkt i det prisfremskrevne overslagsår 2017 i det godkendte budget for 2016.

Ved godkendelse af den økonomiske politik blev basisbudgettet for 2017 tilrettet med følgende resultat.

Tabel nr. 1

Resultatbudget 2017-2020					
Note	Hele 1.000 kr.	2017	2018	2019	2020
	DET SKATTEFINANSIEREDE OMRÅDE				
	Indtægter				
1	Generelle tilskud	-877.975	-836.476	-816.421	-816.421
	Særtilskud fra 13 til 12 mio.		1.000	1.000	1.000
	Regulering vedr. omstillingspulje	-12.667	-12.667	-12.667	-12.667
	Skatter	-1.539.605	-1.570.456	-1.604.315	-1.634.315
	Indtægter i alt	-2.430.247	-2.418.599	-2.432.403	-2.462.403
	Driftsudgifter				
2	Økonomiudvalget	266.921	266.921	266.921	266.921
	Bufferpulje nedskrives	-5.809	-5.809	-5.809	-5.809
	Socialudvalget	120.854	120.712	120.462	120.462
	Sundhedsudvalget	660.286	660.286	660.286	660.286
	Beskæftigelsesudvalget	546.117	546.120	546.120	546.120
	Børne- og skoleudvalget	556.697	552.842	552.842	552.842
	Kultur- og fritidsudvalget	55.071	55.071	55.071	55.071
	Teknik- og miljøudvalget	91.643	92.113	92.113	92.113
	Bidrag til omstillingspuljen (1% af serviceudgifterne)	-28.667	-44.667	-60.667	-60.667
	Nulstilling af omstillingspuljen	28.667	28.667	28.667	28.667
	Afbalancering af resultatbudget	-36.290	-37.090	-64.557	-64.557
	Nulstilling af afbalancering	36.290	37.090	64.557	64.557
4	Råderumspulje til ØK	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
	Yderligere budgettilpasning		-23.281	-49.248	-49.248
	Overføres anlæg igen (Drift-TMU)	-8.500	-10.500	-10.500	-10.500
3	Pris- og lønfremskrivning	44.196	86.620	128.076	158.076

	Driftsudgifter i alt	2.287.476	2.285.095	2.284.334	2.314.334
5	Renter	14.692	14.600	14.964	14.964
	Skattefinansieret driftsoverskud	-128.079	-118.904	-133.105	-133.105
6	Anlægsudgifter				
	Økonomiudvalget	11.600	7.161	58.061	58.061
	Sundhedsudvalget	10.000	26.200		
	Børne- og skoleudvalget	31.595	30.180	5.000	5.000
	Kultur- og fritidsudvalget	2.000	2.000	2.000	2.000
	Teknik- og miljøudvalget	37.400	7.750	7.150	7.150
	Justering til ØK politik	-8.981	14.500	14.500	14.500
	Pris- og lønfremskrivning	1.386	2.209	3.289	3.289
	Anlæg i alt	85.000	90.000	90.000	90.000
	RESULTAT AF DET SKATTEFINANSIEREDE OMRÅDE	-43.079	-28.904	-43.105	-43.105
7	FORSYNINGSVIRKSOMHED				
	Drift	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
	Anlæg				
	Finansiering via Renovest				
	RESULTAT AF FORSYNINGSVIRKSOMHED	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
	DET SAMLEDE RESULTAT	-44.579	-30.404	-44.605	-44.605
9	Optagne lån	-23.065	-38.673	-26.285	-26.285
8	Afdrag på lån	47.172	48.605	50.418	50.418
	Grundkapital indgår i anlæg	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
10	Balanceforskydninger	9.472	9.472	9.472	9.472
11	ÆNDRING AF LIKVIDE AKTIVER	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000

Med gult er afmærket ændringer i forhold til det oprindelige resultatbudget der fremgik af budgetaftalen for 2016.

Note 1 – Indtægter indregnet med følgende forudsætninger

Tabel nr. 3 Forudsætninger / ændringer indregnet for udvalgte områder

	2017	2018	2019	2020
Kommunal skatteprocent jfr. økonomisk politik	26,9	26,8	26,7	26,6
Kirkeskat jfr. økonomisk politik	1,18	1,18	1,18	1,18
Grundskyld landbrug	7,20	7,20	7,20	7,20
Grundskyld øvrige	22,82	22,82	22,82	22,82
Indregnet nedgang i indtægt som følge af nedsat skatteprocent (1.000 kr.) i 2017-2020	5.000	5.000 5.000	5.000 5.000 5.000	5.000 5.000 5.000
Indregnet kompensation for nedsat skatteprocent i 2017-2020	-3.600	-2.436 -3.600	-2.436 -2.436 -3.600	-1.224 -2.436 -2.436 -3.600
Indregnet særtilskud til vanskeligt stillede kommuner	-13.000	-12.000	-12.000	-12.000
Finansieringstilskud fra staten 3 mia. kr.	-36.168	-36.168	-36.168	-36.168
Beskæftigelsestilskud + p/l	-73.750	-74.783	-74.783	-74.783
Aktivitetsbestemt medfinansiering +p/l	-116.403	-116.403	-116.403	-116.403
Betalingskommunefolketal	37.117	37.117	37.117	37.117

+ p/l betyder, at beløbet justeres med alm. pris- og lønfremskrivning når satsen hertil kendes.

I øvrigt er indtægter (skatter og tilskud) indregnet med KL's skøn over forventet fremskrivning.

I henhold til den økonomiske politik, skal der i budgetåret 2017 og efterfølgende overslagsår indregnes en nedsættelse af skatteprocenten med 0,1%. Forudsætningen for en skattnedsættelse, er at der følger kompensation med, som gældende for 2013 og 2014. Kompensationsordningen forudsættes således videreført med 75% tilskud det 1. år, 50% tilskud 2, og 3. år og 25% tilskud 4. år.

Indtægterne for opstilling af et basisbudget for 2017 fastsættes herefter til **-2.430.247 kr.**

Note 2 – Driftsudgifter

I forhold til det fremskrevne budget for 2016 er der foretaget følgende ændringer i budgettet.

Tabel nr. 4: Budgetændringer i forhold til det godkendte budget for 2016

Udvalg	2017	2018	2019	2020
Økonomiudvalget				
Udgifter til Made in Denmark er udtaget	-80	-80	-80	-80
Socialudvalget				
Der er til indførelse af Sverigesmodellen afsat 3,5 mio. kr. i 2016. Beløbet er i 2017 reduceret til 3,2 mio. kr.	-300	-300	-550	-550

Ydelseskontor		-142	-142	-142
Sundhedsudvalget				
Nulstilling af salg af Granly i 2016	1.100	1.100	1.100	1.100
Helårseffekt af lukning af Ulstruplund	-899	-899	-899	-899
Strukturændring Botilbud Aalestrup	-750	-750	-750	-750
Beskæftigelsesudvalget				
Forhøjet pulje "budgetlægning"	1.097	1.100	1.100	1.100
Børne- og Skoleudvalget				
Reduktion omstillingspulje folkeskolen	-3.434	-3.434	-3.434	-3.434
Helårseffekt ledelse Ungdomsskolen	-125	-125	-125	-125
Tjenestemandspensioner	-563	-563	-563	-563
Afsat til Ungemiljø	500	500	500	500
Helårseffekt BIB	-130	-130	-130	-130
Demografi / Teknisk korrektion	2.650	-1.205	-1.205	-1.205
Særlige dagtilbud	-464	-464	-464	-464
Teknik- og Miljøudvalget				
Energimærkning	-920	-920	-920	-920
Energistyring		-1.530	-1.530	-1.530
Made in Denmark	-370	-370	-370	-370
Ændringer i alt	-2.688	-8.212	-8.462	-8.462

(Ændringerne fremgår af de enkelte fagudvalgs indledende bemærkninger til budget 2016 – se "Budget 2016-2019"). Ovenstående ændringer er indeholdt i resultatbudgettet.

I henhold til den økonomiske politik er der yderligere foretaget følgende ændringer i forhold til 2016-budgettet.

Tabel nr. 5: Korrektion i henhold til den økonomiske politik

Udvalg	2017	2018	2019	2020
Økonomiudvalget				
Bufferpuljen til imødegåelse af merudgifter på Beskæftigelsesområdet er reduceret	-5.809	-5.809	-5.809	-5.809
I 2016 budgettet blev der teknisk foretaget en flytning af 10,2 mio. kr. fra anlæg til drift. (TMU's område)				
I 2017 er 8,5 mio. kr. tilbageført til anlæg	-8.500	-10.500	-10.500	-10.500

I 2016 budgettet var der indregnet en budgetafbalancering af overslagsårene således:

Tabel nr. 6: Afbalancering af budgetoverslagsårene jfr. det godkendte budget for 2016

Udvalg	2017	2018	2019	2020
Bidrag til omstillingspuljen	-28.667	-44.667	-60.667	
Afbalancering af resultatbudget	-36.290	-37.090	.64.557	
Afbalancering i alt	-64.957	-81.759	-125.224	

I det nye resultatbudget er afbalancering ændret til

Tabel nr. 7: Afbalancering i henhold til den økonomiske politik

Udvalg	2017	2018	2019	2020
Råderumspulje til ØK	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Yderligere budgettilpasning		-25.281	-51.248	-51.248
Afbalancering i alt	-40.000	-65.281	-91.248	-91.248

I 2019 er den fulde virkning af regeringens omstillingspulje nået (4%)

Virkningen af omstillingspuljen i 2016 er reduceret fra 28.667 til 16.000 da en del af omstillingsbidraget i 2016 er tilbageført til kommunerne.

Økonomiudvalget besluttede på mødet den 20. april 2016,
 - at reguleringerne for køb/salg af pladser for Sundhedsudvalgets område skal indlægges i basisbudgettet.

Note 3 - Prisfremskrivning

I henhold til den økonomiske politik – afsnit 4.6 – skal der alene for tjenesteydelser foretages prisfremskrivning på områder, der er omfattet af kontrakter og andre bindende aftaler.

Ved fordelingen heraf er anvendt samme fordelingsprincip som tidligere år.

KL har i marts måned 2016 udsendt nyt pris- og lønskøn for 2017. Netto medfører dette for Vesthimmerlands Kommunes driftsbudget en reduktion på 1,803 mio. kr.

Tabel nr. 7: Ny pris- og lønfremskrivning jfr. KL's PL-skøn i marts måned 2016

	Fremskrevet basisbudget	Pulje til kontrakter m.v.	Skæv fremskrivning	Ny udgiftsramme
Økonomiudvalget	270.788.603	754.481	99.000	271.642.084
Socialudvalget	122.352.484	301.793		122.654.277
Sundhedsudvalget	670.179.653	1.395.791	287.000	671.862.444
Beskæftigelsesudvalget	555.893.066	829.930		556.722.996
Børne- og Skoleudvalget	567.442.364	339.517		567.781.881
Kultur- og Fritidsudvalget	55.739.194	37.724		55.776.918
Teknik- og Miljøudvalget	93.428.478	113.172		93.541.650
I alt	2.335.823.842	3.772.408	386.000	2.339.982.250
Rådighedsramme				-40.000.000
Overføres til anlæg				-8.500.000
Bufferpulje reduceret				-5.809.000
Korrigeret budget 2017				2.285.673.250
Afsat i resultatbudget	Økonomisk politik			2.287.476.000
Ændring				-1.802.750
Reduktion bloktilskud				1.802.750
Ny balance				0

Skæv fremskrivning: Økonomiudvalget = forsikringer, Sundhedsudvalget = madservice

Note 4 - Råderum

I henhold til den økonomiske politik afsnit 4.5, skal der skabes et centralt råderum på 40 mio. kr. Beløbet fordeles på udvalg som følger:

Tabel nr. 8: Udvalgenes andele af råderumspuljen på 40 mio. kr. jfr. den økonomiske politik

Udvalg	Sparekrav i mio. kr.
Økonomiudvalget	5,131
Socialudvalget	2,573
Sundhedsudvalget	16,782
Beskæftigelsesudvalget	0,276
Børne- og Skoleudvalget	12,244
Kultur- og Fritidsudvalget	1,101
Teknik- og Miljøudvalget	1,893
I alt	40,000

Forslag til udmøntning af ovenstående råderum skal behandles i fagudvalgene løbende i budgetlægningen i foråret 2016.

De enkelte udvalg planlægger selv processen i samarbejde med forvaltningerne. De enkelte fagudvalg beslutter selv, om der ønskes administrative forslag til et højere beløb, så der evt. kan foretages en politisk prioritering af de fremkomne forslag..

Senest i fagudvalgsmøderne primo august måned 2016 skal kataloger, med forslag til at fremskaffe det af Økonomiudvalget pålagte råderumsbeløb fremsendes med anbefaling/prioritering til Økonomiudvalget.

Forslagene vil herefter indgå som budgetalternativer til budgetseminaret den 29. og 30. september 2016.

Det skal bemærkes, at det nuværende råderumsbeløb giver et budgetoverskud på 15,0 mio.kr. Der er således skabt et politisk råderum til brug for nye ønsker, anlæg m.v.

Driftsudgifterne for opstilling af et basisbudget for 2017 fastsættes til **2.285.673.250** kr.

Note 5 – Renter

Renter er i budgettet tilpasset de forventede udgifter i 2017 – på baggrund af budgetforudsætningerne for 2016.

Renter skal løbende tilpasses, da Vesthimmerlands Kommune primært har annuitetslån (fast ydelse, men hvor der løbende sker en reduktion af renteudgiften og en forhøjelse af afdrag).

I 2017 basisbudgettet er der indregnet forventet låneoptagelse i 2016 på 27,519 mio. kr. Dette giver et helt års renteudgift i 2017 på ca. 550.000 kr.

Renter indgår i basisbudget for 2017 med 14.692.000 kr.

Note 6 – Anlæg

I henhold til den økonomiske politik afsnit 4.3 skal der som udgangspunkt afsættes 80 mio. kr. til anlæg i 2017 og 90 mio. kr. i overslagsårene. Beløbet skal dække anlæg på det skattefinansierede område, udstedte garantier og indskud i landsbyggefonden (kommunal grundkapital).

Af budgetforliget for 2016 indgår følgende anlæg med effekt i 2017 og frem:

		2016	2017	2018	2019
ØKan-001	Byfornyelse	0	0	0	0
ØKan-002	Områdefornyelse	2.000	2.000	2.000	2.000
ØKan-003	Indsatspulje	3.000	3.000	3.000	3.000
ØKan-004	Grundkap./Indsk. Landsbyggefond	3.200	4.000	4.000	4.000
Økan-006	Tilbygning jobcenter	8.225	6.000	0	0
ØKan-010	Parkeringspladser jobcenter	0	600	0	0
Økan-012	Messecenter Vesthimmerland	0	6.000	6.255	0
Økan-012	Messecenter Vesthimmerland	0	-6.000	-6.255	0
Økonomiudvalget i alt		16.425	15.600	9.000	9.000

		2016	2017	2018	2019
SUNan002	Sundhedens hus	0	2.000	0	0
SUNan003	Socialpsykiatriens hus	5.000	8.000	26.200	0
Sundhedsudvalget i alt		5.000	10.000	26.200	0

		2016	2017	2018	2019
BSan001	Limfjordsskolen - renovering elevfløjene	3.000	3.000	0	0
BSan002	Vestermarksskolen - PCB	1.600	0	0	0
BSan003	Pulje til AT-påbud	1.000	1.000	1.000	0
BSan004	Løgstør Skole - renovering	0	10.000	15.000	0
BSan004	Løgstør Skole - renovering energi	5.000			0
BSan005	Hornum Hallen - tilbygning af minisal	0	0	0	0
BSan006	Børnehuset Aalestrup - sammenlægn. af inst.	4.000	4.500	0	0
BSan007	Børnehave Aars	5.180	5.000	9.180	0
BSan008	Hornum Børnehave - etablering/renovering	4.000	3.095	0	0
BSan040	Masterplan	5.000	5.000	5.000	5.000
Børne- og Skoleudvalget i alt		28.780	31.595	30.180	5.000

		2016	2017	2018	2019
KFan-508	Vedligeholdelse af haller Vesthimmerlands Bibliotek, indretning	1.000	1.000	1.000	1.000
KFan-515	biblioteksrum	330	0	0	0
KFan-519	Landsbyudvalget, projektmidler	1.000	1.000	1.000	1.000
KFan-520	Kunstgræsbaner i Vesthimmerland	3.100	0	0	0
KFan-607	Johannes V. Jensen Museet - nyt tag	200	0	0	0
KFan-608	Lanternen - boldbaner og atletikfaciliteter	0	0	0	0
KFan-609	Idrætscenter Østermarken - lånegaranti	3.700	0	0	0
KFan-609	Idrætscenter Østermarken - lånegaranti	-3.700	0	0	0
KFan-610	Farsø Svømmehal lånegaranti	2.769	0	0	0
KFan-610	Farsø Svømmehal lånegaranti	-2.769	0	0	0
Kultur- og Fritidsudvalget i alt		5.630	2.000	2.000	2.000

		2016	2017	2018	2019
TMan001	Bygningsvedligehold - ekstraordinær	2.500	2.500	2.500	2.500
TMan001	Bygningsvedligehold - ekstraordinær borgernæreomr.	2.500	2.500	2.500	2.500
TMan006	Kloaksepareringer i Aalestrup	300	300	300	300
TMan008	Køb af Evaholmvej 8	2.010	0	0	0
TMan010	Etablering af offentligt toilet v/Østerbrogade	625	0	0	0
TMan021	Kimbrettorvet Aars - delvis overdækning	150	0	0	0
TMan025	Omfartsvej syd om Aars	0	34.000	0	0
TMan030	Vejrenovering i f. m. kloakarbejder	6.000	6.000	6.000	6.000
TMan033	Vejrenovering i f. m. div. ledningsarbejder	1.722	0	2.000	2.000
TMan040	Trafiksikkerhedsprojekter, pulje	3.000	0	4.000	4.000
TMan043	Trafikafvikling omkring Farsø Skole	2.500	0	0	0
TMan052	Støjværn Danmarksvej	800	0	0	0
TMan053	Trafiksaneringer i.f.m. landsby><landbrug-problematik	350	0	350	350
TMan056	Cykelsti, Ullits-Hvalpsund	3.000	0	0	0
TMan060	Opgradering af stoppesteder og terminaler	600	600	600	0
TMan071	Kanalhavnen - østlige molehoved renoveres	550	0	0	0
TMan072	Vestre Bådhavn - østlige molehoved renoveres	920	0	0	0
TMan090	Ny genbrugsplads i Farsø	6.000	0	0	0
TMan090	Ny genbrugsplads i Farsø finansieres via Renovest	-6.000	0	0	0
TMan091	Ny genbrugsplads i kommunens sydlige opland	0	0	0	0
Teknik- og Miljøudvalget i alt		27.527	45.900	18.250	17.650
Anlæg i alt		77.732	103.095	83.630	31.650

Af disse midler blev der givet anlægsbevilling (markeret med gult)

17.900

Herudover er siden budgetforliget givet følgende bevillinger

Tilbygning Jobcentret

6.000

Sundhedens Hus

2.000

Socialpsykiatriens Hus

8.000

Omfartsvejen Aars

34.000

Disponeret i alt

67.900

Der er i den økonomiske politik afsat 85 mio. kr. i anlægsmidler til 2017. Det betyder, at der umiddelbart alene er plads til 17,1 mio. kr. nye anlægsprojekter. Det betyder samtidigt, at der skal foretages en reduktion af de anlægsprojekter, der indgår i budgetaftalen for 2016 (ovenstående 103,095 mio. kr.).

Reduktionen kan foretages for de afsatte beløb i 2017 hvortil der endnu ikke er afgivet bevilling. I den forbindelse kan der principielt også ses på visse bevillinger indenfor de 17,9 mio. kr., hvortil der er afsat ramme og puljebeløb.

I Vesthimmerlands Kommunes anlægsbudget indgår en nettoudgift på 0 kr. til jordforsyning, idet udgifter til nye udstykninger skal dækkes ved salg af grunde.

Som udgangspunkt afsættes samme størrelser i 2017 som i 2016. Byrådet skal ved den endelige godkendelse af budget 2017 tage stilling til rammerne for jordforsyning.

Tabel nr. 9: Anlægsmidler - jordforsyning

Jordforsyning – beløb i mio. kr.	2016	2017
Jordforsyning – boligformål - byggemodning	2,500	2,500
Jordforsyning – erhvervsformål - byggemodning	0,500	0,500
Jordforsyning – boligformål - salg	-2,500	-2,500
Jordforsyning – erhvervsformål - salg	-0,500	-0,500
I alt	0	0

Vesthimmerlands Kommune har ikke i 2017 forpligtet sig til garantier for selvejende institutioner m.v.

Udgifter til indsatspuljer og byfornyelse finansieres dels ved refusion (50% / 60%) af udgiften og dels ved automatisk låneadgang på op til 95% af den resterende andel.

Direktionen er af Økonomiudvalget (den 20. april 2016) anmodet om at komme med forslag til reduktion af anlægsbudgettet fra de afsatte 103,095 mio. kr. til 85,0 mio. kr.

Alle budgetbeløb er i spil - også de 17.900.000 kr., der i budgetaftalen for 2016 er frigivet ved fagudvalgenes behandling af sagen.

Direktionens forslag sendes til fagudvalgene og efterfølgende behandles de i Økonomiudvalget.

De enkelte udvalg skal senest i møderne primo juni måned behandle oplægget til anlægsbudget for budgetperioden. Indstilling skal fremsendes til Økonomiudvalgets behandling i mødet den 8. juni 2016. Forslagene vil blive brugt som grundlag for ansøgning om lånepuljer.

Yderligere anlægsforslag, der fremkommer i evt. ekstraordinære udvalgsmøder i juni vil også indgå i låneansøgning til Social- og Indenrigsministeriet.

Anlægsønskerne vil herefter indgå som budgetalternativer til budgetseminaret den 29. og 30. september 2016.

Til skattefinansieret anlæg afsættes i basisbudgettet for 2017 85,000 mio. kr.
--

Note 7 – Forsyning (Renovation) drift og anlæg

Ved budgetlægningen skal det sikres, at et evt. mellemværende mellem kommunen og forsyningsområdet afvikles over maks. 5 år.

Der er i Farsø indkøbt en grund til etablering af ny genbrugsplads. Vesthimmerlands Kommune har udlæg herfor, og som skal indregnes i taksterne for renovation.

I 2017 og overslagsårene afsættes derfor en nettodriftsindtægt på 1,5 mio. kr.

Efter etablering af en ny genbrugsplads vil der blive taget stilling til afvikling af det samlede nettomellemværende.

Til forsyning er i basisbudgettet for 2017 afsat et anlægsbudget på -1,5 mio.kr. på driften.
--

Note 8 – Afdrag på lån

Jfr. afsnit 4.2 i den økonomiske politik omfatter afdrag på lån både den skattefinansierede gæld og den brugerfinansierede gæld (ældreboliger).

De afsatte beløb svarer til de forventede afdrag ved godkendelsen af budgettet for 2016. Som bemærket under renter, vil der ved nuværende annuitetslån løbende være en stigning i afdragsposten og et fald i renteposten.

Til afdrag på lån afsættes i basisbudgettet for 2017 47.172.000 kr.

Note 9 – Optagelse af nye lån

Kommunerne har automatisk låneadgang til følgende anlægsudgifter:

- Energibesparende foranstaltninger
- Havne
- Byfornyelse
- Forsyning (renovation) når forsyningsområdet skylder penge til kommunen

Øvrig låneoptagelse kræver lånedispensation fra Økonomi- og Indenrigsministeriet. Ansøgning skal indsendes omkring 1. august.

I henhold til den økonomiske politik skal der afdrages 20,000 mio. kr. årligt på den langfristede gæld.

Tabel nr. 14

Budgetår / mio. kr.	Afdrag på lån	Årlig nedskrivning af den langfristede gæld	Mulig låneoptagelse
2017	47.172	20,000	27.172
2018	48.605	20,000	28.605
2019	50.418	20,000	30.418

Jfr. den økonomiske politik kan målet under givne forudsætninger fraviges,

Til optagelse af nye lån afsættes i basisbudgettet for 2017 -23.065.000 kr.

Note 10 – Balanceforskydninger

De afsatte 5,472 mio. kr. dækker ydelser til Vesthimmerlands Vand A/S, mellemregningskonti m.v.

Der er ikke i 2017 afsat særskilt udgift til kommunal grundkapital (se note 6 anlæg). I det godkendte budget for 2016 er der afsat 3.2 mio. kr. til grundkapitalindsættelse for ungdomsboliger.

Såfremt der skal afsættes nye beløb hertil, skal disse fragå den samlede anlægsramme på 85 mio. kr.

Som balanceforskydninger afsættes i basisbudgettet for 2017 5,472.000 kr.

Note 11 – Råderum

Med den godkendte økonomiske politik, er der skabt en råderumspulje på 15 mio. kr. Denne ramme er jfr. pris- og lønfremskrivningen yderligere tilskrevet 1,803 mio. kr.

Den samlede råderumspulje udgør herefter 16,803 mio. kr.

I henhold til den økonomiske politik afsnit 4.5 kan et evt. råderum anvendes til

- Udviklingstiltag på driften (ønsker)
- Anlæg (op til 85,0 mio. kr.)
- Tilbagekøb af enkelte elementer i råderumspuljen
- Konsolidering til opretholdelse af den gennemsnitslige likviditet
- Evt. bufferpuljer – for at kunne overholde budgetlovens konsekvenser i forbindelse med budgetoverskridelser.

Såfremt der ønskes en yderligere ramme hertil, skal den udmeldte "besparelse" på 40 mio.kr forhøjes tilsvarende – eller anlægsrammen på de 85 mio. kr. skal nedjusteres. Endvidere kan en yderligere ramme skaffes ved fravigelse af den økonomiske politik omkring skatteprocent og lånepolitik.

På prioriteringsseminaret mellem 1. og 2. behandling af budgettet kan byrådet tage stilling til hvordan råderummet skal anvendes.

Som råderum afsættes i basisbudgettet for 2017 -16.803.000 kr.
--

3. Øvrige justeringer

Budgetmateriale (budgetalternativer)

De enkelte budgetalternativer (bidrag til udmøntning af råderumspuljen, driftsønsker til budgettet og anlægsønsker) skal indeholde oplysning om:

- Nøgletal på området
- Henvielse til kommunens indsatsområder (økonomi, ungdom, sundhed, turisme og erhvervsudvikling og bosætning)
- Høringsberettigede parter

Det skal sikres, at beskrivelserne af de enkelte budgetalternativer er klare, således at

- Afledte konsekvenser er beskrevet
- Budgetalternativets størrelse i forhold til oprindeligt budget anføres
- Afledt drift af anlægsprojekter er anført
- Der medtages kun realistiske rådighedsbeløb i forhold til en evt. anlægsbevilling (hvad koster hele projektet, og hvilken udgift forventes hvert år i projektperioden)

Reformer/konjunktur

Der er indført flere reformer på bl.a. overførselsindkomstområdet. Det har medført en stor usikkerhed i kommunerne om de reelle budgetmæssige konsekvenser.

Der er endnu ikke fuldt overblik over f.eks. refusionsomlægningen. I 2016 blev der til imødegåelse af denne usikkerhed afsat en bufferpulje på 15,895 mio. kr. I henhold til den økonomiske politik er bufferen reduceret til 10,086 mio. kr.

Der vil i løbet af foråret 2016 blive foretaget nye skøn over de forventede fulde konsekvenser af reformer og refusionsomlægninger.

På baggrund af disse skøn, vil det blive vurderet, om yderligere midler fra bufferpuljen kan indgå i Økonomiudvalgets råderumspuljen.

Demografi.

I henhold til den økonomiske politik – pkt. 4.9, skal der udarbejdes nærmere budgetmodeller, der kan tage højde for kommunes målsætning om, at fald i børnetal skal udløse en kommunal besparelse, og en stigning i antal ældre skal søges tilpasset i det nuværende budget for ældreområdet.

Befolknings-, ældre- og skoleprognoserne viser, at der er store forskydninger i befolkningsgrupperne. Frigjorte ressourcer fra fald i en befolkningsgruppe må ikke bruges til udviklingstiltag uden Byrådets politiske prioritering.

Den økonomiske politik indeholder derfor følgende udsagn:

"Kommunen vil anvende gennemskuelige budgettildelinger, der er politisk godkendte og som automatisk sikrer, at der tilføres færre midler til de budgetområder, hvor antallet af brugere falder. Ved stigning i antallet af brugere søges udgifterne indeholdt i den eksisterende ramme.

Udgangspunktet er at regulere budgetrammen med de marginale omkostninger ved nedadgående ændringer i aktivitetsniveau og samtidig sikre, at serviceniveauet i forhold til borgerne ligger på gennemsnitsniveauet i forhold til sammenlignelige kommuner."

På grund af den vedtagne skolestruktur, hvor der skal udmøntes 12 mio. kr. til kassen, synes der på nuværende tidspunkt ikke at være grundlag for nye demografimodeller for 2017-budgettet.

Lov- og cirkulæreprogrammet

Omkring juni måned udsendes et lov- og cirkulæreprogram der viser de økonomiske konsekvenser for kommunerne af ny lovgivning. Samtidigt opgøres hvilken kompensation kommunerne tildeles i bloktilskuddet for 2016 og 2017.

Det nuværende basisbudget vil efterfølgende blive korrigeret – dog med maksimal udgiftsstigning svarende til kompensationen i kommunens bloktilskud jfr. økonomisk politik afsnit 4.9.

Det udmeldte beskæftigelsestilskud for 2017 vil danne grundlag for Beskæftigelsesudvalgets basisbudget til forsikrede ledige.

Det udmeldte beløb til kommunal medfinansiering af sundhedsområdet (aktivitetsbestemt medfinansiering) vil danne grundlag for Sundhedsudvalgets basisbudget hertil.

Beregning af overheadprocent til takster

Overheadprocenten er 7 %

Udmøntning af energibesparende foranstaltninger

Fra og med 2014 er 80/20 ordningen genindført således, at fremtidige energibesparende foranstaltninger fordeles med 20% til institutionen og 80% til Teknik- og Miljøudvalget – til opsamling af pulje til fremtidige investeringer.

Teknisk forvaltning udarbejder hvert år en liste over de foretagne energibesparende foranstaltninger.

De energibesparende foranstaltninger der udføres i perioden 1/1 2015 – 31/12 2015 vil danne baggrund for en helårsregulering af budgettet for 2017. Tilsvarende vil der hvert år fremover blive foretaget regulering med baggrund af energibesparende foranstaltninger året før.

De enkelte udvalg skal i forbindelse med nyanlæg og reparation og vedligeholdelse sikre, at den besparelse der opnås ved energibesparende foranstaltninger overføres til Teknik- og Miljøudvalget.

Beløbet må således ikke være fagudvalgets bidrag til udmøntning af råderum m.v.

Økonomisk Politik

Økonomiudvalget har i mødet den 18. februar 2016 fastsat følgende mål for budgetlægningen 2017-2020

Økonomisk politik 2017- 2020

Målsætning	Udmøntes ved
4.1 Den kommunale udskrivningsprocent nedsættes.	Årlig nedsættelse med 0,1% i perioden 2017 – 2020. Nedsættelsen er betinget af, at der ydes kompensation fra staten som gældende for 2013 og 2014.
4.2 Den langfristede gæld nedsættes.	Gennemsnitlig nedsættelse med 20 mio. kr. årligt (i alt 80 mio. kr. i budgetperioden 2017-2020).

4.3 Bruttoanlægsudgifterne skal udgøre ca. 2.500 kr. indbygger – eller svarende til det gennemsnitlige anlægsudgiftsniveau i kommunerne i Region Nord (ca. 90 mio. kr.).	Der afsættes netto anlæg på 85 mio. kr. i 2017 og 90 mio. kr. i 2018 - 2020.
4.4 Mål med gennemsnitlig beholdning efter kassekreditreglen på op til 3% af kommunens brutto drifts- og anlægsbudget.	Målet svarer til, at den gennemsnitlige kassebeholdning skal være omkring 87 mio. kr. Tilstræbes fastholdt på 90 mio. kr. ultimo 2017.
4.5 I det foreløbige budget for 2017 skal der arbejdes med at skabe et centralt råderum til politisk prioritering.	Der skal afsættes en råderumspulje på 40,0 mio. kr., der fordeles efter Økonomiudvalgets beslutning. I de 40 mio. kr. indgår en pulje på 15 mio. kr. til nye aktiviteter (drift og anlæg)
4.6 Kommunens aktivitets- og serviceniveau skal i budgetperioden tilpasses det gennemsnitlige niveau for sammenlignelige kommuner.	Reduktion i kommunens driftsudgifter skal primært ske ved besparelser, rationaliseringer og effektiviseringer.
4.7 Der skal arbejdes videre på at nå de mål, som partnerskabsaftalen med Økonomi- og Indenrigsministeriet indeholder.	Med partnerskabsaftalen er særtilskuddet garanteret til et årligt tilskud på 13 mio. kr. i 2017 og 12 mio. kr. i 2018. Målopfyldelse skal dog dokumenteres.
4.8 Der skal arbejdes på fortsat at skabe øget gennemsigtighed på tværs af udvalget – og fortsat fokus på budgetoverholdelse.	Som udgangspunkt gives der ikke kassefinansierede tillægsbevillinger. Ledelsesinformation udbygges i forhold til det politiske niveau.
4.9 Faldet i børnetal skal kunne udløse en kommunal besparelse, og øget tilgang af ældre søges tilpasset i det nuværende budget på ældreområdet.	Der skal udarbejdes nærmere budget-modeller, der kan tage højde for kommunens målsætning.
4.10 Kommunens mellemværende med forsyningsområdet (renovation) skal udlignes i indeværende budgetperiode.	Udmøntning afventer beslutning om etablering af ny genbrugsplads i Farsø.
4.11 Det skattefinansierede driftsoverskud skal som minimum kunne dække udgifter til skattefinansieret anlæg, udgifter til forsyningsområdet, afdrag på lån og balanceforskydninger fratrukket evt. låneoptagelse.	Der budgetteres ikke med kasseforbrug i 2017 – 2020.

4 Tids- og handleplan for budgetlægningen

Nedenstående tidsplan viser de politiske udvalgs- og Byrådsmøder, hvor budgettet for 2017-2020 behandles.

Direktionen vil løbende på deres møder i 2016 drøfte budgetlægningen og den aktuelle status.

Faser	Tid og sted	Handling	Ansvarlig
	Økonomiudvalget 10. februar 2016	Udkast til Økonomisk Politik behandles	Budget og Regnskab
	11. februar 2016	Forslag til fremskaffelse af råderum på 40 mio. kr. foreligger fordelt på udvalg	
	Fagudvalgene Marts til september måned 2016	<p>I marts forelægges den økonomiske politik til orientering for fagudvalgenen.</p> <p>I fagudvalgenes møder i perioden fra april til september måned udarbejdes forslag til udmøntning af udvalgenes respektive andel af råderumspuljen på 40 mio. kr.</p> <p>Af hensyn til høringsproceduren skal udvalgenes endelige indstilling frigives til høring på udvalgenes møder i august måned 2016.</p> <p>Administrativt understøttes det politiske arbejde ved, at der til hvert udvalgsmøde foreligger forslag/emner, der kan indgå i udvalgenes prioritering/behandling af sagen.</p> <p>De enkelte fagudvalg beslutter selv den nærmere procedure for administrationens arbejde med at fremskaffe forslag til udmøntning af udvalgenes andel af råderumspuljen.</p>	Direktører
	Fagudvalgene April til juni måned 2016	<p>I fagudvalgenes møder i perioden fra april til juni arbejder udvalgene med forslag til <u>anlægsprojekter</u> med henblik på Økonomiudvalgets prioritering til ansøgning om lånedispensation på kvalitetsfundsområdet, investeringer med positiv businesscase og/eller den ordinære låneramme.</p> <p>Administrativt understøttes det politiske arbejde ved, at der til hvert udvalgsmøde foreligger anlægsforslag, der kan indgå i udvalgenes prioritering til fremsendelse af forslag til økonomiudvalget i mødet den 22. juni 2016.</p> <p>I møderne arbejdes endvidere med udvalgenes <u>ønsker til driftsprioriteringer og -omlægninger</u>.</p> <p>Administrativt understøttes det politiske arbejde ved, at der til hvert udvalgsmøde foreligger forslag, der kan indgå i udvalgenes prioritering til fremsendelse til endelig behandling i fagudvalgene i møderne 8.-10. august 2016.</p>	Direktører

	Økonomiudvalget 20. april 2016	Udkast til politisk drejebog for budgetlægningen behandles	Budget og Regnskab
	Økonomiudvalget 20. april 2016	Tilpasning af basisbudgettet på baggrund af forventet P/L skøn (forventes udmeldt fra KL til brug herfor.) Fastsættelse af basisbudget for det enkelte udvalg = det grundlæggende budget der arbejdes videre ud fra i hele budgetprocessen.	Budget og Regnskab
	Fagudvalgene 30. maj. – 1. juni 2016	Fagudvalgene skal på mødet i juni afslutte det indledende arbejde med at udarbejde forslag til <u>anlægsbudget</u> for budgetperioden. Indstilling skal fremsendes til Økonomiudvalgets behandling i mødet den 22. juni 2016.	Direktører
	Økonomiudvalget 8. juni 2016	Økonomiudvalget behandler indledende forslag til <u>anlægsbudget</u> for 2017-2020 for Økonomiudvalgets eget område	Budget og Regnskab
	Temamøde Byrådet 16. juni 2016	Det forudsættes, at kommuneaftalen er på plads på dette tidspunkt (og orienteringsmøde med KL afholdt). Resultatet forelægges for Byrådet. Der gennemgås ny resultatopgørelse 3 medlemmer fra HovedMed deltager	Budget og Regnskab
	Økonomiudvalget 22. juni 2016	Økonomiudvalget behandler de indkomne forslag til <u>anlægsbudget</u> for 2017-2020, således at administrationen efterfølgende kan forberede ansøgning om lånedispensationer	Budget og Regnskab
	Økonomiudvalget 22. juni 2016	Direktionen vil på mødet fremlægge evt. ændringer til resultatopgørelsen, herunder yderligere behov for budgettilpasninger Økonomiudvalget skal på mødet tage stilling til følgende: <ul style="list-style-type: none"> • Ansøgning til de mulige lånepuljer (skal formentlig indsendes 1. august 2015). • Effekten af regeringsaftalen og dennes indflydelse på resultatopgørelsen • Evt. udmelding om justerede rammer for de enkelte udvalg 	Direktører
	Fagudvalgene 8.-10. august 2016	På baggrund af Økonomiudvalgets udmeldte rammer skal de enkelte udvalg fremsende indstilling til foreløbigt budget (drift og anlæg) Bilag med budgetalternativer forelægges <ul style="list-style-type: none"> • Råderum • Ønsker drift • Ønsker anlæg Bilagene frigives samtidigt til høring (udsendes 11. august)	Direktører
	Økonomiudvalget 17. august 2016	Gennemgang af status for budgetbalancen	Budget og Regnskab
	Økonomiudvalget 17. august 2016	Økonomiudvalget behandler egne bidrag <ul style="list-style-type: none"> • Råderum • Ønsker drift • Ønsker anlæg Bilagene frigives samtidigt til høring (udsendes 18. august)	Budget og Regnskab
	Byrådet 26. august 2016	Fredagen afsættes til gennemgang af det foreløbige budgetresultat. Det forventes, at der på dagen indgår udmelding	Direktører

		fra Økonomi- og Indenrigsministeriet om evt. lånerammer og særtilskud.	
	Fagudvalg 5. – 7. september 2016	Fagudvalgene behandler Økonomiudvalgets evt. nye rammer og fremkommer med tilpasninger i overensstemmelse hermed.	Direktører
	Høringsberettigede 9. september 2016	Høringsfrist for høringsberettigede under Økonomiudvalget udløber	
	Høringsberettigede 9. september 2016	Høringsfrist for øvrige høringsberettigede (høringsberettigede under fagudvalgene)	
	Økonomiudvalget 14. september 2016	Økonomiudvalget afholder møde med MED om budgetstatus.	Direktører
	Økonomiudvalget 14. september 2016	Økonomiudvalget indstiller budget i balance til Byrådets 1. behandling	Direktører
	Fagudvalgene 19. – 21. september 2016	Fagudvalgene behandler indkomne hørings svar	Direktører
	Økonomiudvalget 21. september 2016	Økonomiudvalget behandler indkomne hørings svar (på eget område)	Direktører
	Byrådet 22. september 2016	Byrådets 1. behandling af budget 2017-2020	BYR
	Byrådet 29. og 30. september 2016	Prioriteringsseminar Program udmeldes senere.	Direktører
	Økonomiudvalget 5. oktober 2016	Økonomiudvalget fremsender ændringsforslag til Byrådets 2. behandling (budgetaftale)	Borgmester
	Byrådet 13. oktober 2016	Byrådets 2. behandling af budget 2017-2020	BYR
	Fagudvalgene 31. oktober.-2. november 2016	Fagudvalgene behandler forslag til takster for 2016. Takster der kræver BYR. Afgørelse fremsendes til godkendelse.	Direktører
	Økonomiudvalget 9. november 2016	Økonomiudvalget indstiller takster 2017 til Byrådets godkendelse	Budget og Regnskab
	Byrådet 17. november 2016	Byrådet fastsætter takster for 2017.	BYR
	Senest 9. december 2016	Offentliggørelse af budget. Budgetberetning budgetbemærkninger	Budget og Regnskab